

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P.P. i A.P.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 16 listopada 2023 r., I ACa 557/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża stronę pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(J.C.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 16 listopada 2023 r. (sygn. akt I ACa 557/23), pełnomocnik pozwanego Banku spółki akcyjnej w W., powołując się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 oraz pkt 4 k.p.c., wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na: (1) istnienie potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c., w zakresie skutków uznania postanowień umownych za abuzywne i możliwości ich zastąpienia przepisami dyspozytywnymi oraz (2) występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polegające na konieczności ustalenia, czy brak możliwości oszacowania kwoty, którą strona umowy kredytu będzie świadczyć w przyszłości, stanowi *per se* o niejednoznaczności tego postanowienia umownego, a w konsekwencji, czy postanowienie takie może podlegać badaniu pod kątem abuzywności.

Z treści uzasadnienia skargi kasacyjnej wynika, że skarżący wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania faktycznie oparł wyłącznie na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 oraz pkt 1 k.p.c., wskazując odpowiednio na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących istotne rozbieżności w orzecznictwie oraz na występowanie istotnego zagadnienia prawnego. Natomiast w odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – dotyczącej oczywistej zasadności skargi – skarżący ograniczył się do jej formalnego przywołania we wniosku, nie przedstawiając żadnej argumentacji, która mogłaby uzasadniać przyjęcie skargi na tej podstawie. W konsekwencji przesłanka ta nie została w ogóle rozwinięta w treści skargi, co wyklucza możliwość jej uwzględnienia przez Sąd Najwyższy. W świetle braku jakiejkolwiek rozwiniętej argumentacji odnoszącej się do tej podstawy należy przyjąć, że powołanie się na nią miało charakter wyłącznie formalny i mogło nastąpić omyłkowo, bez zamiaru jej rzeczywistego podniesienia.

Co do przyczyny kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tej podstawie wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Należy określić zakres koniecznej wykładni, podać, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawić argumentację przemawiającą za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku jest twierdzenie o rozbieżnościach w orzecznictwie sądowym wynikających z różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, ich analiza oraz wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.). Należy podkreślić, że wątpliwości wskazane przez skarżącego muszą istnieć nadal w chwili orzekania w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentacja dotycząca rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga przytoczenia przykładów orzeczeń, które wskazują na rzeczywistą rozbieżność w wykładni przepisów, występującą również w chwili orzekania w przedmiocie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23, niepubl.).

W ocenie skarżącego, w sprawie niniejszej zachodzi potrzeba wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c., których stosowanie wywołuje istotne rozbieżności w orzecznictwie. Spór interpretacyjny dotyczy w szczególności skutków uznania klauzuli indeksacyjnej za abuzywną oraz możliwości usunięcia jedynie jej części – tj. odwołania do tabel kursowych banku – przy jednoczesnym zachowaniu umowy kredytu w mocy. Skarżący domaga się jednoznacznego rozstrzygnięcia, czy dopuszczalne jest uzupełnienie powstałej luki przepisami dyspozytywnymi, takimi jak art. 41 Prawa wekslowego lub art. 358 k.c. (w brzmieniu po nowelizacji z 2008 roku). W jego ocenie, przyjęcie takiego rozwiązania lepiej realizuje cele Dyrektywy 93/13 i pozwala uniknąć nieuzasadnionego unieważniania umów kredytowych.

W ocenie Sądu Najwyższego analiza powołanych przez skarżącego orzeczeń nie potwierdza istnienia rzeczywistego sporu interpretacyjnego, który uzasadniałby aktualnie potrzebę wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. Problematyka skutków uznania klauzuli indeksacyjnej za abuzywną oraz możliwości jej częściowego usunięcia i zastąpienia przepisami dyspozytywnymi była już wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W orzecznictwie ugruntowany został pogląd, że postanowienia umowne przyznające bankowi jednostronną swobodę w ustalaniu kursów walut są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta, a ich eliminacja prowadzi co do zasady do upadku mechanizmu indeksacyjnego i nieważności umowy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22, niepubl., z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, niepubl., z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22, niepubl. oraz wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: z 3 października 2019 r., C-260/18 - z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019;819, oraz z 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A., ECLI:EU:C:2023:216).

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56), której nadano moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy wskazał, że zastąpienie postanowień abuzywnych przepisami dyspozytywnymi jest dopuszczalne wyłącznie w sytuacjach wyjątkowych, przy łącznym spełnieniu trzech przesłanek. W szczególności podkreślono, że umowa – oceniana obiektywnie – nie może obowiązywać bez eliminowanego postanowienia; że brak uzupełnienia prowadziłby do szczególnie niekorzystnych skutków dla konsumenta – ocenianych indywidualnie, z uwzględnieniem jego stanowiska; oraz że luka może zostać wypełniona wyłącznie przepisem dyspozytywnym lub innym przepisem stosowanym za zgodą stron, który nie narusza interesów konsumenta. Skarga kasacyjna nie zawiera jednak argumentacji, która – w kontekście przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – uzasadniałaby potrzebę ponownej wykładni tych

kryteriów lub wskazywała na istnienie rzeczywistych wątpliwości interpretacyjnych w tym zakresie.

Próby uzupełniania powstałej luki przepisami art. 358 § 2 k.c., art. 41 Prawa wekslowego czy art. 65 k.c. zostały jednoznacznie odrzucone. W szczególności wskazano, że art. 358 § 2 k.c. dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, podczas gdy w przypadku kredytu indeksowanego waluta ta pełni jedynie funkcję miernika wartości. Odnośnie do art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 stycznia 2009 r., wprowadzonym ustawą z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe (Dz.U. z 2008 r. Nr 228, poz. 1506), wskazać należy, że w związku ze zniesieniem obowiązującej wcześniej zasady walutowości przepis ten umożliwił wyrażanie zobowiązań pieniężnych w walutach obcych. Jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że art. 358 § 2 k.c. nie znajduje zastosowania do kredytów indeksowanych, w których waluta obca pełni wyłącznie funkcję przeliczeniową. W konsekwencji, przepis ten nie może stanowić podstawy do uzupełniania luki powstałej po eliminacji abuzywnego mechanizmu przeliczeniowego w tego rodzaju umowach. Z kolei art. 41 Prawa wekslowego, na który powołuje się skarżący, odnosi się wyłącznie do przeliczeń sumy wekslowej w dniu płatności i nie reguluje mechanizmu ustalania kursu waluty w umowach kredytowych. Tym samym, przepis ten nie może stanowić podstawy do uzupełniania luki po klauzuli abuzywnej w tego rodzaju stosunku umownym (zob. powołane wyżej wyroki Sądu Najwyższego, również niepubl. jeszcze uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 15 maja 2025 r., I CSK 3415/23). Również w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w szczególności w wyrokach z 3 października 2019 r., C-260/18, oraz z 16 marca 2023 r., C-6/22, podkreślono, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sprzeciwia się uzupełnianiu luk w umowie wyłącznie na podstawie przepisów ogólnych, zasad słuszności lub zwyczajów, które nie mają charakteru dyspozytywnego. Niedopuszczalne jest również „naprawianie” klauzul abuzywnych poprzez ich wykładnię lub modyfikację, nawet jeżeli miałyby to służyć zachowaniu równowagi kontraktowej.

W tym stanie rzeczy brak jest podstaw do przyjęcia, że wykładnia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. budzi obecnie poważne wątpliwości lub że występują w tym zakresie istotne rozbieżności w orzecznictwie.

Odnosnie do drugiej przywołanej przez stronę skarżącego przyczyny kasacyjnej (z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), w świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Podkreśla się konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego: z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.). Podstawowym, bowiem, celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Brak z kolei podstaw do doszukiwania się przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego.

Na poparcie istnienia istotnego zagadnienia prawnego skarżący wskazał, że Sąd Apelacyjny utożsamiał brak możliwości oszacowania przez konsumenta kwoty przyszłego świadczenia z niejednoznacznością postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., co – jego zdaniem – stanowi błędną wykładnię. Skarżący argumentuje, że z wyroku Sądu Najwyższego z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, wynika rozróżnienie między niejednoznacznością językową a nieprzewidywalnością ekonomiczną skutków umowy. W jego ocenie, przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do objęcia kontrolą abuzywności także klauzul odnoszących się do zmiennych wskaźników, takich jak kursy walut czy stopy procentowe.

Sąd Najwyższy, rozpoznając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie stwierdził spełnienia przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., albowiem skarżący nie wykazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu tego przepisu. Przedstawione w skardze zagadnienie – dotyczące oceny jednoznaczności postanowień umownych w świetle braku możliwości oszacowania przyszłego świadczenia – choć istotne w sensie teoretycznym, nie posiada waloru nowości, ponieważ było już przedmiotem licznych rozstrzygnięć judykatury. Stanowisko w tej kwestii zostało ugruntowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą, postanowienia umowne muszą być sformułowane w sposób jednoznaczny i przejrzysty, umożliwiający konsumentowi ocenę konsekwencji ekonomicznych wynikających z zawartej umowy. Brak takich cech skutkuje uznaniem postanowienia za abuzywne. Oceny

tej dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie na podstawie późniejszego sposobu jej wykonywania (por. uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17). W szczególności, w wyroku z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A.”, ECLI:EU:C:2021:934, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że postanowienia umowy kredytu muszą być sformułowane w sposób jasny i zrozumiały, tak aby konsument mógł samodzielnie zrozumieć sposób ustalania kursu waluty i przewidzieć skutki ekonomiczne zawartej umowy. Podobnie w wyroku z 20 września 2017 r. (C-186/16, Andriciuc), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreślił, że konsument powinien być w stanie ocenić – nie tylko formalnie, ale i ekonomicznie – konsekwencje wynikające z ryzyka kursowego (por. też wyrok TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18). Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl., z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, niepubl., z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., , II CSKP 293/22, niepubl. i z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, niepubl.) konsekwentnie wskazuje się, że brak możliwości oszacowania przyszłych świadczeń może stanowić przesłankę do uznania postanowienia umownego za niejednoznaczne, jednak nie przesądza o tym automatycznie (*per se*). Ocena abuzywności wymaga każdorazowo analizy konkretnej treści postanowienia, jego funkcji w umowie oraz stopnia poinformowania konsumenta o ryzyku ekonomicznym. Wobec ukształtowanej linii orzeczniczej, brak jest podstaw do uznania, że przedstawione zagadnienie spełnia przesłankę istotności w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Jego ponowne rozpoznanie nie jest niezbędne dla zapewnienia jednolitości wykładni prawa, a zatem nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie sposób również pominąć, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy wielokrotnie odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych opartych na tożsamej lub zbliżonej argumentacji, wskazując na brak aktualności podnoszonego zagadnienia oraz ugruntowaną i jednolitą linię orzecniczą w zakresie wykładni art. 3851 § 1 i 2 k.c. oraz skutków stwierdzenia abuzywności postanowień umownych (por. m.in. postanowienia z 22 maja 2025 r., I CSK 1009/24, z 17 kwietnia 2025 r., I CSK 1257/24, z 16 kwietnia 2025 r., I CSK 1018/24, z 15 kwietnia 2025 r., I CSK

1167/24, z 13 lutego 2025 r., I CSK 1198/24, z 30 stycznia 2025 r., I CSK 1253/24, z 20 grudnia 2024 r., I CSK 2478/23, z 5 grudnia 2024 r., I CSK 175/24, z 27 września 2024 r., I CSK 2651/23, z 20 września 2024 r., I CSK 2542/23 i I CSK 2219/23 oraz z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22 wraz z powołanym tam szerokim orzecnictwem). W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń należy odwołać się do uzasadnień powołanych postanowień, w których przedstawiono szczegółową argumentację odnoszącą się do zbieżnej problematyki prawnej i faktycznej.

Podsumowując, w świetle powyższego Sąd Najwyższy stwierdza, że skarżący nie wykazał, aby w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba ponownego odniesienia się do wskazanych przepisów oraz poruszonej problematyki. Argumenty zawarte we wniosku, zestawione z motywami zaskarżonego wyroku oraz uwzględniając aktualny dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego, nie wskazują na konieczność kolejnej wypowiedzi w objętej nim materii – z uwzględnieniem publicznoprawnego charakteru skargi kasacyjnej oraz jej funkcji wykraczającej poza ochronę interesu indywidualnego.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 99, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. stronę pozwaną, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]

